

ittunk veletek és hallgattuk Istent dicsérő énekeiteket, és mellettetek álltunk és veleték imádkoztunk. Hogy tudnánk titeket nem testvéreinknek érezni, akikkel hitünk azonos, s mi mind Isten gyermekei, aki nekünk édes Atyánk?

Isten még most is, ezen a vasárnap reggelen is, íme, újat cselekszik.

Áldjon meg titeket az Úr az elkövetkezendő esztendőkbén, áldja meg Isten a mi testvér-gyülekezeti kapcsolatunkat, adja az úristen áldását munkánkra és imádságainkra. És az új életet, melyet Isten itt teremtett, virágoztassa, gyümölcsöztesse gazdagon. Ámen.

SCOTT PRINSTER

AZ IGAZI EGYÜTTLÉT*

Róm 12,4-8

Kedves keresztény testvéreim!

Nehéz meglátnunk és megértenünk a mai keresztény egyházat, visszapillantva a vallások történetére. Szinte hihetetlen, hogy valamikor régen létezett egy olyan kis zsidó csoport, melynek tagjai radikális vezetőjüket – Jézust – követve, az ő eszméivel próbálták megváltoztatni a körülöttük lévő zavaros világot. Szinte hihetetlen, hogy az egykori kicsiny keresztény közösség napjainkra elérte az 1,6 billiós nagyságrendet. Az Újszövetség nem más, mint ennek a közösségnek sikerekkel és kudarccal tarkított története, mely rávilágít arra, hogy a korai keresztényeknek komoly küzdelmet kellett folytatniuk azért, hogy egyházuk és eszméik a folytonos elnyomás ellenére is fennmaradjanak.

Amikor Pál apostol a római gyülekezethez intézte levelét, ez a közösség sajátos, új kihívásokkal nézett szembe. Egy nemzedéknyi időnek kellett eltelnie Jézus halálától, ahhoz, hogy világossá váljon: nem érkezett el a megígért istenországa. A római gyülekezet tagjai belátták, hogy az általuk hirdetett üzenet nem talált meghallgatásra, a gyülekezet ellenségei pedig változatlanul győztörték őket. Ennek következtében egyre nehezebb lett egy egységes eszmerendszert követni a kereszténység terjesztése érdekében. Pál missziós útjai alkalmával ráébredt arra, hogy a különböző közösségek vezetői saját Jézus-képet alakítottak ki, amely sok esetben meg sem közelítette az apostol központi gondolatát. Ahhoz, hogy Pál apostol tanai fennmaradjanak és világhatalmasító vallássá váljanak, a gyülekezetnek felül kellett vizsgálnia és szükség szerint igazodnia kellett ezekhez a tanokhoz. Mint látjuk, a korai keresztény gyülekezetnek sem volt könnyű megmaradni, sőt sokszor ez a fennmaradásért vívott küzdelem elkedvetlenítette a kicsiny közösséget.

A mi helyzetünk sem sokkal különb, mint az első keresztényeké volt. Kétségtelen, hogy az unitarizmus csupán kisebbség a kereszténységen belül, és, sajnos, a többi felekezet sem fogad keresztényekhez méltóan minket. Na-

* Elhangzott a kolozsvári belvárosi unitárius templomban magyar nyelven 1997. június 15-én.

gyon nehéz megőrizni önazonosságunkat ortodox nemzeti tömbben élve, főleg akkor, amikor felekezetünk a protestáns egyházon belül is kisebbség. Mind Romániában, mind Amerikában örökösen „versengünk” a társadalommal, mivel ez utóbbi nem szolgálja minden időben a különböző vallások békés együttélését. Egyháztagjaink, különösen az ifjabb nemzedék, a fogyasztói társadalom vonzásába kerülnek, mivel a modern társadalomban könnyebb és kellemesebb a szórakozást, az élvezeteket keresni, mint hűnek maradni a kihívásokat rejtő keresztény élethez. Be kell látnunk, hogy az Unitarizmus üzenete az észszerű vallás és lelkiismereti szabadság nagyszerű evangéliuma nem vonzotta annyira a megtérni vágyó milliókat, mint ahogy reméltük. Nagyon sok embert nem nyer meg a mi üzenetünk, kevesen fogadják el hitünk kihívásait, és mi gyakran képtelenek vagyunk megmutatni vallásunk igazságait a világnak. Egyértelmű, hogy az unitárius egyház most is alakulóban van, nem egy befejezett „mű”.

A fenti állítást igazolja egyházi életünk. Mind az Egyesült Államokban, mind Erdélyben hanyatlak a templomlátogatás, egyháztagjaink száma csökken, jobb esetben változatlan. Hasonlóképpen elenyésző azon testvéreink száma, akik cselekvően részt vállalnak egyházközseink életében. Szürke hétköznapjainkat megélhetési gondjaink teszik egyhangúakká. Vajon minket nem érdekel egyházközseink élete? Megelégszünk csak azzal, amit a lelkész kell tegyen? Tényleg nem törődünk unitárius mozgalmunkkal úgy, ahogy az megkívánná?

Pál a rómaiakhoz írt levélben arra ösztönözte a keresztényeket, hogy vegyék számba lelki ajándékaikat, s ezek alapján találják meg helyüket a gyülekezetben. Pál, az egyházat az emberi testhez hasonlítva, rámutatott arra, hogy a keresztények gyülekezete nem erősödik, nem életképes, ha nincs jelen minden tagja. Agy nélkül a test élettelen. Szív nélkül a test halott. Hasonlóképpen a test, az egyház nem életképes, ha hiányoznak tagjai. A tagoktól megfosztott testre lassú de biztos halál vár, ha nem ültetjük át agyát, illetve szívét. Ez nem pusztán egy érzelmes szólam: mi mindannyian testrészei vagyunk a keresztény egyháznak.

Veszélybe kerül unitárius kereszténységünk ha megtagadjuk egyházunktól lelki és anyagi ajándékainkat. Modern világunkban, különösen nyugaton, azt kérdezzük: mit ad nekünk az egyház? Ennek ellenére úgy érzem, ha azt akarjuk, hogy szabadelvű vallásunk ebben a szabadelvűséget elfojtani akaró világban is életképes maradjon, fel kell tegyük a kérdést önmagunknak -- unitárius lelkészek és világiak -- : én mit adhatok az egyháznak? Most, amikor a megélhetés legnagyobb gondunk, az önmagunkba nézés, az önvizsgálat fényűzésnek tűnik. Ha a szabadelvű vallás szükséges a mi világunkban -- és meggyőződésem szerint az -- akkor mi képesek kell legyünk arra, hogy önmagunkba nézve meglássuk, hol a helyünk egyházunkban, és hol van szüksége egyházunknak szolgálatainkra. Napjainkban egyre nagyobb szerep jut a gépeknek, számítógépeknek. Ennek következtében világunk személytelenné válik, és könnyű azt hinnünk, hogy nem vagyunk életbevágóan fontosak. Hogyan tud egy billió világban, milliók nemzetben, ezres nagyságrendű egyházban, több száz tagú egyházközségben jelentős lenni egyetlen személy az ő

egyháza iránti hozzáállásával? A kommunizmus és a kapitalizmus teremtette embertelen kultúra hozzásegített ahhoz, hogy elfelejtsük fontosságunkat Istenországában. A kapitalista Amerikában az embernek csak addig van értéke, amíg pénzt keres, vagyont gyűjt. A kommunista Európában az embernek csak akkor volt értéke, ha elveszítette önazonosságát a közösségért végzett munkájában. Ennek következtében kétségbe vontuk azt a belső lelki értéket, amely mindannyiunkban megvan, hiszen Isten teremtményei vagyunk. Íghát belső értékeinket, lelki ajándékainkat szívünkbe zártuk.

Én is azt mondom nektek, amit Pál apostol mondott az ő római követőinek: az unitárius egyház nélkületek egy élettelen test csupán. Nem kizárólag a ti vasárnapi jelenléteketekre gondolok -- noha ez is nagyon fontos -- hanem a ti egyházban való mindenkori testi és lelki jelenléteketekre. Nem csupán a ti pénzetek a fontos -- bár ez is kell, mert templomokra, lelkészekre, énekeskönyvekre is szükség van -- , de mit ér mindez nélkületek? Mit ér az olyan templom, mely nincs tele evangéliumra és hitre éhes lelkekkel? Mit ér a lelkész, ha nincs egy odaadó gyülekezet, akiket vezessen? Mit érnek az énekeskönyvek, ha nincsenek elkötelezett egyháztagok, hogy kezükbe vegyék azokat?

Véleményem szerint nélkületek nincs egyház, ti töltitek meg azt tartalommal, nem csupán fizikailag, hanem szenvedélyes szeretettel, hittel, jó munkáttal. Kötelességünk magunkba nézni, hogy megtaláljuk azokat az ajándékokat, melyeket unitárius egyházunknak hozunk. Ezek nem megszokott karácsonyi vagy születésnap ajándékok, hanem olyanok, melyeknek csak akkor van értékük, ha továbbadjuk, tovább ajándékozzuk őket. Ezek a mi Istentől kapott ajándékaink, melyek nem érnek semmit, ha elrejtjük, ha letagadjuk őket. Ha ezeket az ajándékokat nem éri a hitközösség levegője és napfénye, elhervadnak, elpusztulnak. Ezek az ajándékok nem azért vannak, hogy felhalmozzuk, hanem meg kell osztanunk őket. De ahhoz, hogy el tudjuk osztogatni ajándékainkat, ismernünk kell ezeket. Amennyire nehéz elismertetni magunkat, megtalálni helyünket az unitarizmus berkeiben, éppen olyan nehéz hasznossá tenni önmagunkat egyházunkban. Tudom, hogy könnyű olyan hitet választani, amely nem kötelez másra, mint a vasárnaponkénti csendes templompadokban ülésre, a hét többi napját pedig úgy lehet tölteni, mintha nem is létezne egyház. Nagyon sok amerikai megszokta a tévé előtti tétlen üldögélést, a sportesemények és filmek figyelemmel követését. Sajnos ezen személyek számára az egyház is egyfajta heti egy alkalomra szóló, passzív szórakozóhely. Ennek eredménye, hogy az amerikaiak zöme többet tud kedvenc tévé adásáról, sportolójáról, mint Jézus életéről. De amikor életük úgy alakul, hogy egy közösséget igényelnek, amikor örömüket vagy bánatukat akarják megosztani valakivel, akkor rájönnek, hogy erre sem a tévé képernyője, sem a futballpálya nem alkalmas. Íme, az oka annak, hogy templompadjaink üresen tátongnak; mi keresztények egyre inkább érezzük az ürességet, elszigeteljük önmagunkat hitünkötől és embertársunktól.

Kedves testvéreim, nincs egyház a mi elkötelezettségünk nélkül. Az emberek munkája nélkül, az ismeretség ajándékai nélkül a sekélyességet kereső világban, az értelmes életet kereső kihívás nélkül az egyház semmi, vagy talán nem több, mint egy gyöngyszem nélküli kagyló.

Elég körbehordozni tekintetünket e reggel, hogy meglássuk, e templomnak gondos karbantartásra van szüksége, különben az épület szétmorzsolódik körülöttünk. Hasonlóképpen egyháztagsaink is szétmorzsolódnak, ha nem figyelünk rájuk, ha nem figyelünk egymásra kellőképpen: híveink elveszítik egyházuk iránti érdeklődésüket, ifjaink egyéb szórakozást találnak, s ezáltal a mi hivatásunk nem teljesezhet be. Nemcsak az egyház fennmaradása függ a mi ajándékainktól, hanem mi is ettől a nemeslelkűségtől függünk. Hisz ha nem hozzuk nyilvánosságra ajándékainkat, lelki tehetségeinket, mi is üres kagylókká válhatunk. Létfontosságú emberi feladat elvetni magunkat a minket körülvevő világba, úgy adva mindenkinek, hogy adakozásunk őszinte és helyénvaló legyen. Egyik kedvenc amerikai költő - Marge Piercy írja: „A korsó vízért sír, hogy legyen mit hordoznia, az ember pedig tartalmas, értelmes munkáért.” Kedves testvéreim! Az az elkötelezettség, mely vallásosságunk jellemzője, az a mód ahogyan egy hitközösségben tevékenykedünk, nem csak egyházunknak ad tartalmat, hanem a mi életünket is tartalmassá teszi. Ebben a folyamatban távol kerül tőlünk a 20-dik századot jellemző értetlenség, mi pedig visszakapcsolódunk az egyházhhoz és embertársainkhoz. A latin eredetű vallás, religio szó jelentése: valamihez hozzákötődni, valamihez hozzákapcsolódni. Jelentéktelen az, hogy ezt a kötődést hogyan értelmezzük: Istenhez vagy a keresztény közösséghez kötődünk, hiszen egyik sem létezhet a másik nélkül. Ha Istenhez kapcsolódunk, keresztény közösségünkhöz kapcsolódunk.

Kedves testvéreim, mi is az a munka, amelyet nektek kell elvégeznetek. Most elsősorban nem arra a munkára gondolok, amely a mindennapi kenyér megvásárolásához teremti meg a pénzt -- bár ez is nagyon fontos. Örvendek annak, hogy unitárius vagyok, mert az unitáriusok az ember gondjaival törődnek, nem csak azzal foglalkoznak, hogy milyen lesz a halál utáni élet. Mindannyian felelősek vagyunk földi dolgainkért, figyelve Isten hívására. Afelől a munka felől faggatlak titeket, amely tartalmat ad életeteknek, amely csillapítja lelki éhségetek. Arra a feladatra gondolok, mely visszavezet minket felebarátainkhoz, ahhoz a közösséghez, mely nem teljes nélkülünk. Arra a feladatra gondolok, mely megtölti az üres korsót, mely értelmet ad az életnek. A kommunizmus és kapitalizmus lélek nélküli gépezete hosszú ideig semmibe vette ezeket a lelki ajándékokat. Ha arra születél, hogy tanítsál, Isten világa tökéletlen marad mindaddig, míg a tanításra kapott lelki ajándékod nem hasznosítod. Ha szeretetszolgálatra születél, a teremtett világ mindaddig éhezni fog, míg a szeretet-szolgálatod megtalálja az éhezők felé vezető utat. Ha szíved tele van irgalommal, azt mutasd meg egyházadban. Ezek azok a lelki ajándékok amelyek, úgy tűnik, hogy csak nagyon keveset változtatnak ezen a világon, s lehet, a várt eredmény csak halálunk után lesz látható. De ez a hit munkája, melyet mindannyiunknak adnunk kell, s nem bezárni elménkbe, lelkünkbe.

Az egyház élete sokat változott az elmúlt 2000 évben. A Jézus-követőknek egy kis csoportja mára billiók világvallássá nőtt. Önmagát elvetve, a jézusi evangélium még a legszükségesebb talajban is gyökeret ereszt. Az őskeresztény egyház aggodalma ma is fontos.

Dorothy Day írja: „Az emberek sokszor kérdezik, mi értelme a mi jelentéktelen erőfeszítésünknek? Nem látják be, hogy mi egyszerre csak egy téglát

tudunk letenni, egyszerre csak egy lépést tudunk megtenni. Ha egy kavicsot bedobunk egy tóba, annak vize minden irányba gyűrűzni kezd. A mi gondolataink, tetteink az ilyen kavicsokhoz hasonlíthatók. Senki sem engedheti meg magának, hogy reményét vesztesen, tétlenül üljön akkor, amikor temérdek tennivaló vár rá.”

Pál apostolnak a rómaiakhoz írott levele arra figyelmeztet bennünket, hogy egy dolog nem változott és nem is fog megváltozni a keresztény egyházban. Ez pedig nem más, mint az, hogy az egyház mindig igényli tagjainak munkáját, lelki ajándékait, és az egyháztagok is igénylik, lelki ajándékaik számára legyen hely az egyházban. Ameddig ez a nagyszerű ajándékozás tart, addig a teremtett világ is nemesedik az unitarizmus áldásaiból. Ámen.

TÖRÖK ÁRON

PÉLDÁZAT AZ ADÓS SZOLGÁRÓL (Bibliamagyarázat)

Mt 18,21-35

A Biblia második részében, pontosabban megnevezve: a három első evangéliumban található példázatok Jézus tanításainak a legerősebb és egyben a legértékesebb részei közé sorolhatók. Mindenikben a valóságos emberi élet ritmusa lüktet, mindenik a mindennapok emberének és emberi magatartásnak pozitív vagy negatív vonásait mutatja be találóan, örökérvényű módon.

Amikor mi, mai emberek, azokat olvassuk vagy hallgatjuk, tisztelettel s némi csodálattal gondolunk Jézusra, akinek ajakáról - akár a 12 tanítvány, akár az őt követők sokasága előtt - elhangzottak egykoron. Tiszteletünket és csodálatunkat még az a tény sem szállítja alább, hogy ugyanazok a példázatok a különböző evangéliumokban szószerint nem egyeznek, hogy azok esetében néha egészen szembeűnő eltérések mutatkoznak. (Lásd: Máténál a „királyi menyegzőről” 22,1 s köv.; Lukácsnál a „Nagy vacsoráról” 14,15 s köv. szóló példázatot) De még az a tudat sem zavar a példázatok értékelésénél és mai életünkre való vonatkoztatásánál, hogy a különböző egyházak és vallások illetékesei saját hitelveik (dogmáik) igazolása érdekében magyarázzák és használják fel ezeket a példázatokot, s különösen azt, ami belőlük - tanulságképpen - ma is levonható. Mi - mint általában a bibliai szövegek esetében - itt is arra törekszünk, hogy, a szavak és sorok mögé is tekintve, megragadjuk a központi gondolatot, azt, ami kétségtelenül rokon vagy éppenséggel egy a jézusi lelkülettel, szellemmel, életlátással, az úttal, melyet ő járt, az igazsággal, melyet ő képviselt és védett, s az élettel, melynek szellemi, lelki, erkölcsi kiteljesítését Istentől kapott szent feladatnak tekintette.

A felolvasott bibliai rész is egy példázat, melyet Jézus közvetlen tanítványainak mondott el, s mely csak a Máté evangéliumában maradt ránk. Címe: Példázat az adós szolgáról. Elmondására Péternek egy igen figyelemreméltó kérdése készítette Jézust, mely a keresztény vallás ún. kulcskérdései közé so-